[2024] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 97: 2024 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 479

ਫ੍ਰੈਂਕ ਵਿਟਸ

ਬਨਾਮ

ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2814-2815)

08 ਜੁਲਾਈ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ* ਅਤੇ ਉੱਜਲ ਭੂਯਾਨ, ਜੇਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ: (i) ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ; (ii) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਿੰਨ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਹੈੱਡਨੋਟੇਸਟ †

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ। 21 - ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ - ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ:

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਗੂਗਲ ਐਲਐਲਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਹੋਰ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਇਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ - ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਨ ਸਥਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਡਿਵਾਈਸ ਦੀ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ - ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ - ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਬੀ.) - ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਉਣਾ ਜੋ ਪੁਲਿਸ/ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ - ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 10.1, 10.2]

---

* ਲੇਖਕ

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ - ਦੂਤਾਵਾਸ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ:

ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ: ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ, ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ 'ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਹੋ ਕਿ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣਾ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ, ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ/ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 11.1, 12]

ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985-ਐੱਸ.37 ਅਤੇ ਐੱਸ.52 ਕੋਡ ਆਫ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 - ਐੱਸ.437(3) ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ:

ਸਥਿਤ: ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1(ਬੀ)(ii) ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਪੈਰਾ 4.1]

ਫ੍ਰੈਂਕ ਵਿਟਸ ਬਨਾਮ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਅਤੇ ਹੋਰ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 - ਐੱਸ.437(3) - "ਨਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ:

ਰੱਖਿਆ: ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ - ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ, ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਅਜੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਵੇ, ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਰਹੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਕਰੇ, ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜਲਦੀ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਨਾ ਕਰੇ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 437(3) ਦੇ ਚਾਰੇ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ - ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 7]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕੁਨਾਲ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ (2018) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 74; ਮੁਨੀਸ਼ ਭਸੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ) [2009] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 806: (2009) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 45; ਏ.ਪੀ. ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਛੱਲਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੈਡੀ [2000] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 644: (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 712 - 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ ਜੋ ਅੰਡਰਟ੍ਰਾਇਲ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਐਂਡ ਹੋਰ [1994] ਪੂਰਕ 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 386: (1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 731; ਤੋਫਾਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ [2020] 12 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 583: (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1 - ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਮਨੋਰੋਗ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਜ਼ਮਾਨਤ; ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ; ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3); ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 37; ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਅਤੇ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਪਦਾਰਥ ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 52; ਜ਼ਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ; ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ; ਜ਼ਮਾਨਤ ਵਿੱਚ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ; ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 21; ਨਿੱਜਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ।

ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਮਲਾ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2024 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 2814-2815

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 31.05.2022 ਅਤੇ 18.08.2022 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ, 2020 ਦੇ ਬੀਏ ਨੰਬਰ 4187 ਵਿੱਚ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਵਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਵਿਨੈ ਨਵਾਰੇ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ।

ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਏ.ਐੱਸ.ਜੀ., ਵੈਂਕਟਾ ਰਘੂ ਵੈਮਸੀ ਦਸਿਕਾ, ਉਪੇਂਦਰ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਰਾਹੁਲ ਜੀ ਤਨਵਾਨੀ, ਪ੍ਰਸੇਨਜੀਤ ਮਹਾਪਾਤਰਾ, ਅਰਵਿੰਦ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਰਾਵਤ, ਅਦਵਿਤਿਆ ਅਵਸਥੀ, ਅਨਿਰੁਧ ਸ਼ਰਮਾ-2, ਅਸ਼ੋਕ ਪਾਣੀਗ੍ਰਹੀ, ਰਾਜ ਬਹਾਦ ਸਿੰਘ, ਰਾਜ ਬਹਾਦ ਸਿੰਘ, ਐਮ. ਟ੍ਰਾਈਲੀਗਲ ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਆਨ ਰਿਕਾਰਡ, ਲਜ਼ਫੀਰ ਅਹਿਮਦ ਬੀ. ਐੱਫ., ਅਨੁਜ ਬੇਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ। ਅਨੁਸ਼ਾ ਰਮੇਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਸੁੰਦਰਾ, ਅਪਰਾਜਿਤਾ ਸੇਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮੁਸਕਾਨ ਵਾਧਵਾ, ਐਡਵ. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ / ਹੁਕਮ

ਆਰਡਰ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

1. ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਅਸਲ ਪਹਿਲੂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਨਾਰਕੋਟਿਕ ਡਰੱਗਜ਼ ਐਂਡ ਸਾਈਕੋਟ੍ਰੋਪਿਕ ਸਬਸਟੈਂਸ ਐਕਟ, 1985 (ਛੋਟਾ 'ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ') ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 8, 22, 23 ਅਤੇ 29 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 21 ਮਈ 2014 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 31 ਮਈ 2022 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਕਤ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ [ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਅੰਡਰਟ੍ਰਾਇਲ ਕੈਦੀਆਂ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ'](#) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 15 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਅਧੀਨ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ 1,00,000/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਬਾਂਡ ਅਤੇ ਇੰਨੀ ਹੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3. ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸਾਰ 21 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਸ਼ਰਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ:
".. ਐੱਸ.ਸੀ ਨੰਬਰ 27/14 ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਗੇ ਕਿ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਬਿਨੈਕਾਰ/ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ, 1985 ਦੀ ਧਾਰਾ 8/22/23/29 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਈਜੀਰੀਆ ਦੇ ਨਿਵਾਸੀ ਹਨ.."

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਏਡ ਕਮੇਟੀ ਬਨਾਮ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸੰਘ [(1994) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 731] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ (iv) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"(iv) ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ-ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ;"

ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਧਾਰਾ (iv) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (iv) 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"... ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪਿੰਨ ਪਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਕੇਸ ਦੇ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ;..."

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗੀ।

---

1. [1994] ਪੂਰਕ 4 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 386: (1994) 6 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 731

ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੈ ਨਵਾਰੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਦੋਵਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਸਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਸੈੱਟ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ।

14.08.2023 ਦੀ ਸੂਚੀ।"

3.1 ਅਸੀਂ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਨੈ ਨਵਾਰੇ, ਜੋ ਕਿ ਐਮੀਕਸ ਕਿਊਰੀ ਵਜੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਸ਼੍ਰੀ ਵਰੁਣ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਬੈਨਰਜੀ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ ਲਈ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਹਨ, ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ

4. ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 439 (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਿਆਰ ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਧਾਰਾ 439 ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ:

"439. ਜ਼ਮਾਨਤ ਸੰਬੰਧੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਕਤੀਆਂ। - (1) ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ-

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਪਰਾਧ ਧਾਰਾ 437 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਜਾਂ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾਯੋਗ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ, ਭਾਵੇਂ ਇੰਨਾ ਮੁਕੱਦਮਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਰਾਏ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੈ:

[ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ, ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਧਾਰਾ 376 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376-ਏਬੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376-ਡੀਏ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45) ਦੀ ਧਾਰਾ 376-ਡੀਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇਵੇਗਾ।]

[(1-ਏ) ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 376 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376-ਏਬੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376-ਡੀਏ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 376-ਡੀਬੀ (1860 ਦਾ 45)] ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਸਮੇਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗੀ।

(2) ਇੱਕ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਂ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਧਾਰਾ 437(3) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:
"437. ਜਦੋਂ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।-
(1).....
(2).....

(3) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ (1860 ਦਾ 45) ਦੇ ਅਧਿਆਇ VI, ਅਧਿਆਇ XVI ਜਾਂ ਅਧਿਆਇ XVII ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ, ਜਾਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, [ਅਦਾਲਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ, -

(ਏ) ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਾਂਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇਗਾ, 1973 (1974 ਦਾ 2), ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ]"

(ਬੀ) ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਰਨ ਦਾ ਉਸ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ, ਅਤੇ

(ਸੀ) ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਕਸਾਉਣਾ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਜਾਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ,

ਅਤੇ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।]

(4).....”

4.1 ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਪਬੰਧ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“37. ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਕਿ ਸੰਹਿਤਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਹੋਣ।—
(1) ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (1974 ਦਾ 2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ,—
(ਏ) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹਰ ਅਪਰਾਧ ਸਮਝਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ;
(ਬੀ) [ਧਾਰਾ 19 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 24 ਜਾਂ ਧਾਰਾ 27-ਏ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਮਾਤਰਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ] ਲਈ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਬਾਂਡ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ—

(i) ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ
(ii) ਜਿੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੰਨਣ ਦੇ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(2) ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 (1974 ਦਾ 2), ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਨ]

ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ 1(ਬੀ)(ii) ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਲਈ ਕੇਸ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਨਡੀਪੀਐਸ

ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 52 ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਐਨਡੀਪੀਐਸ ਐਕਟ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

5. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤਾਂ (ਏ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਤੱਕ, "ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ" ਵਾਧੂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ" ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਦਾਇਰੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੁਨਾਲ ਕੁਮਾਰ ਤਿਵਾੜੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ[2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

“9. ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 437(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹਨ। ਪਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਨਮਾਨੀ, ਕਾਲਪਨਿਕ ਜਾਂ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਸਿਰਿਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਧਾਰਾ 437(3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਰਤੇ ਗਏ ਵਾਕੰਸ਼ "ਨਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਤ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ "ਨਿਆਂ ਦਾ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ" ਜਾਂ "ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ" ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ, ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

6. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 438(2)(iv) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਗਾਊਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵੇਲੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, [ਮੁਨੀਸ਼ ਭਸੀਨ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਆਫ਼ ਦਿੱਲੀ)[3]] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"10. ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾ ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅਜੀਬ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਵਿੱਚ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਣਗੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 438 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਰੂਰੀ, ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

2. (2018) 16 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 74
3. [2009] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 806: (2009) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 45

7. ਕ੍ਰਾਈ. ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 437(3) ਵਿੱਚ "ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈ ਕੇ, ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਕਾਲਪਨਿਕ, ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਅਜੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਵੇ, ਜਾਂਚ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਰਹੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਾ ਕਰੇ ਜਾਂ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੇ, ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਾ ਕਰੇ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜਲਦੀ ਸਿੱਟੇ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰੇ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਜਾਂ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਕਬਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਧਾਰਾ 437(3) ਦੇ ਚਾਰ ਕੋਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ, ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਲੋੜੀਂਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਜ਼ਾ ਕੱਟ ਰਿਹਾ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਛੱਲਾ ਰਾਮਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਰੈੱਡੀ[4] ਸਟੇਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ:

"22. ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 21 ਦੁਆਰਾ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੈਦੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ, ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵੀ, ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਸਮੇਤ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਕੈਦੀ ਅਜੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਚੇ ਹੋਏ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

7.1. ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਸਦਾ ਦੋਸ਼ ਅਜੇ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਨਿਰਦੋਸ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਸੰਜਮ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੀ ਘਟਾ

4. [2000] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 644 : (2000) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 712

ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿੰਨੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇੰਨੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਕਿ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਹੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦੇਣ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ/ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਪੂਰਵ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਯਾਤਰਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਅਦਾਲਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਜਾਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਕਿ ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉਸਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਲਗਾਤਾਰ ਸੂਚਿਤ ਰੱਖੇ। ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਮਨਮਾਨੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਧੇ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਨਿੱਜਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ 'ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਅਜਿਹੀ ਲਗਾਤਾਰ ਚੌਕਸੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

8. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 441 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜ਼ਮਾਨਤ ਬਾਂਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ, ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

9. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇ। ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਹ ਇਸਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ

10. ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂਗੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸ਼ਰਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਰਤ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਾਰਕੋਟਿਕਸ ਕੰਟਰੋਲ ਬਿਊਰੋ (ਐਨ.ਸੀ.ਬੀ.) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ 'ਤੇ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਏਗੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। "ਗੂਗਲ ਮੈਪ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਪਾਉਣ" ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਗੂਗਲ ਐਲਐਲਸੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ,

ਜਿਸਦਾ ਦਫਤਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਗੂਗਲ ਐਲਐਲਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਆਰ. ਸੁਰੇਸ਼ ਬਾਬੂ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰੇ 5 ਤੋਂ 10 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ:

“5. ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਇੱਕ ਵੈੱਬ ਅਤੇ ਐਪ-ਅਧਾਰਤ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੈਵੀਗੇਟ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੈਦਲ, ਕਾਰ, ਸਾਈਕਲ, ਹਵਾਈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਆਵਾਜਾਈ ਦੁਆਰਾ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰੂਟ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ http://www.google.com/maps 'ਤੇ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ ਐਕਸੈਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

6. ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ 'ਪਿੰਨ' ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਹੈ। ਪਿੰਨ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਡੇਟਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਛਾਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਪਭੋਗਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਜਾਂ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਸੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿੰਨ ਸੁੱਟਣ ਲਈ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਂ ਤਾਂ:

ਏ. ਮੋਬਾਈਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਦਬਾ ਕੇ ਰੱਖੋ; ਜਾਂ
ਬੀ. ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ 'ਤੇ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰੋ।

7. ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ 'ਤੇ, ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਖਾਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਐਪ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਵੈੱਬ ਬ੍ਰਾਊਜ਼ਰ ਰਾਹੀਂ, ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਥਾਨ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ, ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਲੇਬਲ ਨਾਲ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਨ, ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਪਤਾ ਜੋੜਨ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਥਾਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

8. ਪਿੰਨ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਸਥਾਨ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਪਭੋਗਤਾ/ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਡਿਵਾਈਸ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਿੰਨ ਪਿੰਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦਾ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

9. ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਿੰਨ, ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੂਗਲ ਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ https:policies.google.com/privacy?hl=en-US 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ: "ਸਾਡੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਜੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕਰਨ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ [ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ] ਕਿਵੇਂ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹੋ"। ਜਦੋਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਗੂਗਲ ਖਾਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਨੀਤੀ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪਿੰਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ 'ਸ਼ੇਅਰ' ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਦਾ ਇੱਕ ਲਿੰਕ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਮੈਸੇਜਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮਾਂ ਜਾਂ ਔਨਲਾਈਨ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਲਿੱਕ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਲਿੰਕ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ (ਲਿੰਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਹੋਣ) ਨੂੰ ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਭੇਜਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਪਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿੰਨ ਬਣਾਉਣਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਪਭੋਗਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਲਿੰਕ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਵਾਲਾ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸਿਰਫ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਸਥਿਰ ਸਥਾਨ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿੰਨ ਕੀਤਾ ਸਥਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਿਵਾਈਸ ਦੀ ਰੀਅਲ-ਟਾਈਮ ਟਰੈਕਿੰਗ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਨ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ (ਏ) ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪਿੰਨ ਕੀਤਾ ਸਥਿਰ ਸਥਾਨ ਹੋਵੇਗਾ; ਅਤੇ (ਬੀ) ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸ਼ੇਅਰ ਬਟਨ 'ਤੇ ਕਲਿੱਕ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਨ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

10.1. ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 10 ਵਿੱਚ, ਗੂਗਲ ਐਲ.ਐਲ.ਸੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਕੋਲ ਦੂਜੇ ਉਪਭੋਗਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪਿੰਨ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੀ ਗੋਪਨੀਯਤਾ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਪੂਰਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਨ ਸਥਾਨ ਉਪਭੋਗਤਾ ਜਾਂ ਉਪਭੋਗਤਾ ਦੇ ਡਿਵਾਈਸ ਦੀ ਅਸਲ-ਸਮੇਂ ਦੀ ਟਰੈਕਿੰਗ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਗੂਗਲ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

10.2. ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਉਣਾ ਜੋ ਪੁਲਿਸ/ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਰ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਟਰੈਕ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਗੋਪਨੀਯਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਗੂਗਲ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪਿੰਨ ਛੱਡਣ ਦੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰ

ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਸ਼ਰਤ ਲਗਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਫਰਨੀਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ

11. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ[1] ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾ 15 ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੈਰਾ 15 ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

“15. ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਲੀਗਲ ਏਡ ਸੋਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 32 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਸੀ। ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਅੱਗੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਆਈ ਤਾਂ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨ ਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅਜਿਹਾ ਘਿਣਾਉਣਾ ਅੰਤਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਾਰ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਸਲਾਈਡ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ। ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਅੰਤਰ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਦੇਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ-ਸਿਰਲੇਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਹੁਣ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਅੰਡਰਟਰਾਇਲ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਕਤ ਵੱਡੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। .....”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ:

“ਅਸੀਂ, ਇਸ ਲਈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਜਿੱਥੇ ਅੰਡਰਟਰਾਇਲ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਜਾਂ ਘੱਟ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਅੰਡਰਟਰਾਇਲ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਉਸ 'ਤੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਕਮ ਉਕਤ ਰਕਮ ਦਾ 50% ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀਆਂ ਇੱਕੋ ਰਕਮ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੁਰਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀਆਂ ਇੱਕੋ ਰਕਮ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(ii) ਜਿੱਥੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉੱਪਰ (i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਮਿਆਦ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਕਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ 50,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀਆਂ ਇੱਕੋ ਰਕਮ ਲਈ ਹੋਣ।

(iii) ਜਿੱਥੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ (ਅਪਰਾਧਾਂ) ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜ਼ਮਾਨਤੀਆਂ ਇੱਕੋ ਰਕਮ ਲਈ ਹੋਣਗੀਆਂ।

(iv) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 31 ਅਤੇ 31-ਏ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਧਾਰਾਵਾਂ (i), (ii) ਅਤੇ (iii) ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਆਮ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ:

(i) ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਆਪਣਾ ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਏਗਾ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਕੋਲ ਪਾਸਪੋਰਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਜੇਕਰ ਉਸਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾ 'ਤੇ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਤਾਂ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇਗਾ ਅਤੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਭੇਜੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਕਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ;

(ii) ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਧਾਰਾ (i) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕ ਵਾਰ, ਧਾਰਾ (ii) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਅਤੇ ਧਾਰਾ (iii) ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਤੋਂ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ;

(iii) ਧਾਰਾਵਾਂ (ii) ਅਤੇ (iii) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਲਾਭ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ;

(iv) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਭਰੋਸਾ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੋਸ਼ੀ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਕਿ ਉਕਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ;

(v) ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਉਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ;

(vi) ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਕਦੀ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ;
(vii) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਜਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੇਸ ਬਣਨ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(viii) ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਕੈਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੀ ਧਾਰਾ 309 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੈਰਾ 16 ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"16. ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਇੱਕ ਵਾਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਉਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ, ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਇਸਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11.1. ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ-ਵਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਸਨ ਜੋ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਮਿਤੀ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੇ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਪੈਰਾ 16 ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ, ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ 'ਭਰੋਸੇ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

12. ਭਾਵੇਂ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ, ਸਬੰਧਤ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੰਨ ਲਓ

ਕਿ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਕਤ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦੇਣਾ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਾਜਬ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਤ, ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦਰਜ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਰਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਵਿਵਹਾਰ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਪਾਸਪੋਰਟ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ/ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਲਗਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ।

13. ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 67 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਬਿਆਨਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ **ਤੋਫਾਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ**[5] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੂਜਾ, ਜ਼ਮਾਨਤ ਵੀ **ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ**[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ **ਤੋਫਾਨ ਸਿੰਘ**[2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਕੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, **ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ**[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਾਰੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

14. ਇਸ ਲਈ, ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ **ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਮੇਟੀ**[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 15 ਵਿੱਚ ਸ਼ਰਤ ਨੰਬਰ (iv) 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

15. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਾਡੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਦੂਤਾਵਾਸ/ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗੂਗਲ ਮੈਪਸ ਦਾ ਪਿੰਨ ਲਗਾਉਣਾ, ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ।

16. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਲਣਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਸ 15 ਜੁਲਾਈ 2024 ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ।

†ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਦਿਵਾਕਰ ਜੋਤੀ ਐਡਵੋਕੇਟ

5. **[2020] 12 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 583** (2021) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1